

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Національне відродження і формування
державотворчих концепцій в Україні
у ХІХ на початку ХХ ст.

Освітня програма 032 «Історія та археологія»

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Загальна інформація

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Національне відродження і формування державотворчих концепцій в Україні у XIX – на початку XX ст.
Викладач	Міщук А. І.
Контактний телефон викладача	0342-59-60-06 (робочий)
E-mail викладача	andrmishchuk@gmail.com
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки. 2.1 Курси за вибором 2.1.1 Теоретична підготовка
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3 (7 семестр)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php
Консультації	понеділок, 14.00 год. – 16.00 год.

2. Анотація до курсу

Центральною проблемою в історії України XIX – початку XX ст. стало “національне відродження” або формування модерної української нації, в основі якої лежала національна самосвідомість, тобто усвідомлення себе частиною єдиної національної спільноти. Це було частиною загальноєвропейського процесу, що характеризувався поступовим переходом від середньовічного, аграрно-ремісничого до індустріального, освіченого і мобільного суспільства, з широкими національно-політичними правами та економічною свободою для всього населення (а не лише для панівної верстви). Процес “національного відродження” не був наперед визначений ні за ідеями, ні за результатами, а національна єдність народжувалася з багатьох відмінностей. Модерна українська національна ідентичність була результатом перехресної взаємодії кількох національно-політичних орієнтацій, відповідно формувалися державотворчі концепції в Україні, що мали різне спрямування, але об’єднувалися навколо ідеї національної державності. При вивченні пропонованого курсу студенти мають усвідомити, з одного боку, регіональні відмінності (“регіоналізм”, за висловом діаспорного історика І.Лисяка-Рудницького, був однією з найбільш характерних рис тогочасної історії України), а з другого, – з’ясувати, чому всупереч імперським поділам, численним розбіжностям у ментальності, історичному уявленні, політичній культурі та ін., відбувалася консолідація української нації. Викладач буде постійно наголошувати на взаємозалежності

підросійської та півавстрійської частин України (а не протиставляти їх, як це довгий час робилося в українській історичній дидактиці), робити акцент на тому, що ідея національної єдності (соборності) України в XIX ст. розвивалася не тільки в політичній площині, але й у чуттєвій сфері, в площині формування в кожного, хто називав себе українцем, почуття “моральної відповідальності” за стан українського суспільства в цілому. На зламі календарного XIX і XX століть по обидва боки австро-російського кордону виникли перші українські політичні партії, що відкрито поставили за мету боротьбу за самостійну соборну Українську національну державу. Кінець “історичного” XIX ст. (але не в календарному сенсі) поклала Перша світова війна в 1914 р., що є верхньою межею курсу.

Пропонований вибіркового курсу має на меті поглиблене вивчення студентами проблемних питань “українського XIX століття”, що хронологічно охоплює період близько 130 років – з 1760–1770-х рр. і до початку Першої світової війни 1914–1918 рр. У рамках нормативного курсу на третьому курсі (5 та 6 семестри) навчання в університеті студенти мали змогу вивчати ключові питання історії України XIX – початку XX ст., що охоплювали різні аспекти історичного минулого – культурно-освітні, політичні, соціально-економічні, військові, питання повсякденної історії та ін. Однак кількість аудиторних, зокрема лекційних занять тоді була відносно незначною, а викладач не мав змоги звернути значну увагу на дискусійні питання в руслі націо- і державотворення, що становили основу історичного розвитку досліджуваного періоду. Обираючи відповідний курс, студент отримає цікаву і повноцінну інформацію про особливості українського національного руху

3. Мета та цілі курсу

Програма курсу спрямована на формування системного мислення, засвоєння студентами фактичного матеріалу, отримання знань, умінь і навичок з історії “ українського XIX ст.” .

Мета викладання даної дисципліни – дати студентам поглиблене знання про розвиток

українського національного руху в контексті європейської історії XIX – початку XX ст. Ключова проблема – “перетворення етносоціальної спільноти на модерну європейську націю” (І.Лисяк-Рудницький). Студент повинен усвідомити особливості становлення новочасного українського суспільства, що проявилися в адміністративно-територіальному, економічному, етносоціальному та культурно-інтелектуальному аспектах, призвели до розриву зі старими, побудованими на аграрному традиціоналізмі цінностями, та формування модерної української нації. Крім того, ставиться мета познакомити студентів з головними напрямками наукових досліджень з історії України в XIX – на початку XX ст. дискусіями питаннями в історіографії, що стосуються проблематики курсу.

Після закінчення курсу студент повинен *знати*:

- термінологію досліджуваного періоду (“національне відродження”, “націотворення”, “нація”, “промисловий переворот” та ін.);
- конкретні події, факти і явища з історії “українського XIX ст.” в культурно-освітньому, соціально-економічному, політичному та інших аспектах, риси повсякденного життя;
- особливості українського національного відродження (модерного націотворення) на Наддніпрянській Україні під владою Російської імперії та на західноукраїнських землях у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії (під кутом зору порівняльного аналізу);
- суть української національної ідеї в контексті націотворчих процесів у Центрально-Східній Європі, характерні риси процесу модерного націотворення українців у порівнянні з відповідними процесами в сусідніх народів (поляків, росіян та ін.);
- соціально-економічну, політичну та культурну активність інших етносів/націй на території України, специфіку міжнаціональних відносин, приклади

взаємодії між українським та іншими національними рухами на території України;

- краєзнавчий, регіональний контекст історії України кінця XVIII – початку XX ст.

Після закінчення курсу студент повинен *вміти*:

- робити узагальнення і висновки, розрізняти основні й другорядні явища при конкретному історичному аналізі;
- простежувати причинно-наслідкові зв'язки у висвітленні історичних подій і явищ;
- користуватися картою, знати історико-регіональний поділ України;
- самостійно працювати з історичними документами, здійснювати їх науковий аналіз;
- мати власний аргументований погляд на перебіг історичних процесів, вміння переконувати опонентів;
- визначати місце і роль учасників історичних подій, об'єктивно оцінювати їх діяльність.

Перед студентами ставиться завдання *простежувати*:

- зв'язок навчальної дисципліни “Історія України XIX – початку XX ст.” з етнографією, мовознавством, політологією, фольклористикою, спеціальними історичними дисциплінами тощо.

Студенти мають навчитися після опрацювання курсу *встановлювати*:

- причинно-наслідкові зв'язки в процесі розкриття історичних подій і явищ;
- відмінності між регіонами в історичному розвитку “українського XIX ст.”.

4. Результати навчання (компетентності)

Компетенції соціально-особистісні:

- усвідомлення патріотичних цінностей і необхідності збереження історичних надбань українського народу;
- здатність бути гармонійно розвинутою особистістю, людиною, що має розуміння сучасних наукових підходів до українського національного відродження (модерного націотворення) в XIX – на початку XX ст.;
- здатність вести роботу з патріотичного виховання молоді, національного усвідомлення, враховуючи історичний досвід XIX ст.;
- здатність застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності, міжетнічну толерантність;
- ерудованість, креативність і комунікабельність.

Загальнонаукові компетенції:

- співставлення уявлень, концепцій та поглядів науковців щодо проблеми етно- та націогенезу українців, починаючи з кінця XVIII ст. і до 1914 р.;
- знання термінології з проблематики націології, спільних і відмінних рис у процесах становлення новочасної української нації та національних рухів у сусідніх народів;
- розуміння механізму українського національного відродження (модерного націотворення), його ідейних витоків, змісту та етапів;
- формування наукового мислення при вивченні націотворчих процесів “українського” XIX ст.

Інструментальні компетенції:

- володіння понятійним апаратом і здатність до застосування в науковому спілкуванні відповідної історичної термінології (“національне відродження”, “модерне націотворення”, “нація” та ін.);
- дослідницькі навички, вміння працювати з історичними джерелами та науковими працями в галузі націології, їх критично оцінювати;
- вміння мати власну аргументовану думку на досліджувані події XIX – початку XX ст., розрізняти різні теорії націотворення в науковій літературі, зокрема примордіалістську, модерністську та ін.;
- усвідомлення особливостей національного відродження, його періодизації із застосуванням наукових методів аналізу на кожній стадії.

Професійні компетенції:

- здатність виокремлювати ключові питання в процесі українського національного відродження XIX – початку XX ст.;
- вміння здійснювати методологічно-теоретичний аналіз досліджуваної проблеми;
- здатність розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах певного часу, співвідносити об’єктивні й суб’єктивні ознаки нації, орієнтуватися в науковій періодизації українського національного руху в досліджуваний період;
- здатність відтворювати і правильно інтерпретувати багатогранні аспекти націотворчих процесів на Наддніпрянській Україні під імперською владою російського царизму та на західноукраїнських землях у складі Габсбурзької монархії на сучасній теоретичній і методологічній основі;
- навички науково-дослідницької роботи.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття

Загальна
кількість годин

7 семестр

лекції

30

семінарські заняття / практичні / лабораторні

30

самостійна робота

120

Ознаки курсу

Семестр

Спеціальність

Курс
(рік навчання)

Норма-
тивний/
вибір-
ковий

5, 6

014 «Середня освіта. Історія»

3

норма-
тивний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література (основна)	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
7 семестр					
Тема 1. Структура української історії в ХІХ ст. 1. Сутність українського “національного відродження” (модерного націотворення) в ХІХ – на початку ХХ ст. Концепт нації. 2. Загальна періодизація “національного відродження”. 3. Методологічні дискусії у висвітленні подій “українського” ХІХ ст. Історіографічна традиція і джерела. 4. Адміністративно-територіальний і політичний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій у ХІХ ст.	лекція, 2 год.	1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / друге, перероблене видання; пер. з англ. В.Морозова. – К., 2001. – 272 с. 2. Брюейкер Р. Переобрамлений націоналізм. Статус нації та національне питання у новій Європі / перекл. з англ. О. Рябова. – Львів, 2006. – 280 с. 3. Грицак Я. Вступ. Що таке новітня історія України // Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. – К., 1996. – С. 10–15. 4. Грицак Я. Від редакції, або Що таке модерна історія // Україна модерна. – Львів, 1996. – Ч. 1. – С. 5–8. 5. Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Історичні есеї. – К., 2004. – 344 с. 6. Гелнер Е. Нації та націоналізм. Націоналізм / пер. з англ. Г. Касьянова. – К., 2003. – 300 с.	підготовка конспекту семінару – сьмого заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота у формі складання таблиці “Адміністративно-територіальний устрій України в ХІХ ст.”,	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	початок вересня
Тема 1. Поняття “ українського ХІХ століття” . Імперська політика Романових і Г абсбургів на українських землях 1. Інкorporація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій в останній третині ХVІІІ ст.: ліквідація автономії на Лівобережжі, колонізація Південної України, поділи Польщі. 2. Адміністративно-територіальний устрій України під імперською владою в ХІХ ст. 3. Російське самодержавство як політична система на Наддніпрянській Україні. 4. Організація австрійської державної влади на західноукраїнських землях.	семінарське заняття, 2 год.	7. Скельчик С. Історія України. Становлення модерної нації / авториз. пер. з англ. А. Цимбал. – К., 2011. – 376 с. 8. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму. – К., 1999. – 352 с. 9. Лисяк-Рудницький І. Зауваги до проблеми “історичних” та “неісторичних” націй // Історичні есе : у 2 т. – К., 1994. – Т. 1. – С. 29–39. 10. Лисяк-Рудницький І. Інтелектуальні початки нової України // Історичні есе : у 2 т. – К., 1994. – Т. 1. – С. 173–191. 11. Лисяк-Рудницький І. Проблеми термінології та періодизації в українській історії // Історичні есе : у 2 т. – К., 1994. – Т. 1. – С. 41–46. 12. Лисяк-Рудницький І. Роля України в новітній історії // Історичні есе : у 2 т. – К., 1994. – Т. 1. – С. 145–171. 13. Лисяк-Рудницький І. Структура української історії в ХІХ столітті // Історичні есе : у 2 т. – К., 1994. – Т. 1. – С. 193–202. 14. Лисяк-Рудницький І. Україна між Сходом і Заходом // Історичні есе : у 2 т. – К., 1994. – Т. 1. – С. 1–9. 15. Лисяк-Рудницький І. Формування українського народу і нації. (Методологічні зауваги) // Історичні есе : у 2 т. – К.,	льня робота у формі складання таблиці “Адміністративно-територіальний устрій України в ХІХ ст.”,	8 год.	

	1994. – Т. 1. – С. 11–27. 16. Магочій П. Українське національне відродження. Нова аналітична структура // Український історичний журнал. – К., 1991. – № 3. – С. 97–107. 17. Магочій П.-Р. Історія України ; авторизований пер. з англ. Е. Гейдела, С. Грачової. – К., 2007. – 640 с. 18. Націоналізм: Антологія. Теорії нації та націоналізму від Йогана Фіхте до Ернеста Гелнера / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – 2-ге вид. – К., 2006. – XLIV + 684 с. 19. Райківський І. Я. Концептуальні засади українського національного відродження XIX століття // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. XII–XIII. – С. 3–14; Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XIV. – С. 3–17. 20. Реєнт О. Історія України XIX – початку XX ст.: методологічний зріз і тематичні напрями наукового пошуку // Український історичний журнал. – К., 2007. – № 6. – С. 218–232. 21. Сарбей В. Вступ. Дещо про історіографію і концепцію українського відродження // Сарбей В. Національне відродження України. – (Україна крізь віки : у 15 т. / за заг. ред. В. А. Смолія. – Т. 9). – К., 1999. – С. 17–28. 22. Сарбей В. Етапи формування української національної самосвідомості (кінець XVIII – початок XX ст.) // Український історичний журнал. – К., 1993. – № 7–8. – С. 3–16. 23. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. М. Климчука, Т. Цимбаля. – К., 2006. – 320 с. 24. Сміт Е. Націоналізм: Теорія, ідеологія, історія / пер. з англ. Р. Фещенка. – К., 2004. – 170 с. 25. Сміт Е. Національна ідентичність / пер. з англ. П. Таращука. – К., 1994. – 224 с. 26. Україна. Процеси націотворення / упоряд. А. Каппелер ; пер. з нім. – К., 2011. – 416 с. 27. Українці–русини: етнолінгвістичні та етнокультурні процеси в історичному розвитку / голов. ред. Г.Скрипник. – К., 2013. – 750 + XXX с. 28. Химка І. П. Український національний рух у Галичині в світлі нових теоретичних праць про націоналізм і національні рухи // Другий Міжнародний конгрес українців, 22–28 серпня 1993 р. : доповіді і повідомлення. Історія. – Львів, 1994. – Ч. 1.			

		– С. 215–220. 29. Химка І. П. Український національний рух у Галичині XIX ст. в світлі нових теоретичних праць про націоналізм і національні рухи // Формування української нації: історія та інтерпретації. Матеріали круглого столу істориків України (Львів – Брюховичі, 27 серпня 1993 р.). – Львів, 1995. – С. 68–78. 30. Шпорлюк Р. Імперія та нації: з історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі / пер. з англ. Г. Касьянова за участі М. Климчука та М. Рябчука. – К., 2000. – 354 с.			
Тема 2. Наукова стадія (“ збирання спадщини”) в українському національному відродженні Наддніпрянщини першої половини XIX ст. 1. Вплив ідей Просвітництва, Французької революції 1789 р. і Романтизму на ідейний клімат Центрально-Східної Європи. 2. Народознавчі дослідження з української історії, фольклористики і мовознавства. 3. Нова українська література в процесі національно-культурного відродження. 4. Тяглисть козацького (малоросійського) патріотизму. “Українське питання” в баченні російської влади і громадськості.	лекція, 2 год.	1. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. – К., 1996. – 360 с. 2. Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Історичні есеї. – К., 2004. – 344 с. 3. Грушевський М. Розвиток українських досліджень у XIX столітті і вияви у них основних питань українознавства // Український історик. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1989. – № 1–3. – С. 82–91; № 4. – С. 60–68; 1990. – № 1–4. – С. 28–44. 4. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації / авториз. пер. з англ. А. Цимбал. – К., 2011. – 376 с. 5. Іванова Л. Г. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (I половина XIX ст.). – К., 2007. – 192 с. 6. Капелер А. Росія як поліетнічна імперія. Виникнення, історія, розпад / пер. з нім. Х. Назаркевич ; наук. ред. М. Крикун. – Львів, 2005. – XII + 360 с. 7. Капелер А. Структура українського національного руху в Російській імперії // Сучасність. – К., 1992. – № 7. – С. 48–56. 8. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів / авторизований пер. з англ. Е. Гайдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. – 794 + XXII с. 9. Миллер А. Украинский вопрос в Российской империи. – К., 2013. – 416 с. – (Серия “Золотые ворота”, вып.3). 10. Райківський І. Я. Ідея соборності України в працях наддніпрянських науковців кінця XVIII – першої половини XIX ст. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2006. – Вип. X–XI. – С. 3–17. 11. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-	підготовка конспекту семінара - ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота опрацювання праць українських народознавців у Росії, 8 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	середини на вересня
Тема 2. Національно-культурне відродження (модерне націотворення) на підросійській Україні першої половини XIX ст. 1. Ідейні витоки і зміст українського національного відродження (модерного націотворення) XIX – початку XX ст. Методологічні дискусії між примордіалістами і модерністами. 2. Етапи українського національного відродження в контексті модерних націотворчих процесів у Центрально-Східній Європі.	семінарське заняття, 4 год.				

3. Формування перших центрів українознавства в Російській імперії в першій половині XIX ст. 4. Тематика наукових праць наддніпрянських дослідників у галузях історії, фольклористики і мовознавства. 5. Творчість українських письменників як чинник національного відродження. Нова українська література. 6. Ставлення до царизму українських науковців і літераторів першої половини XIX ст. “Українське питання” в політиці російської влади в дошевченківський період. 7. Життєвий і творчий шлях видатних діячів на ниві українського національного відродження до 40-х рр. XIX ст.		Франківськ, 2012. – 932 + 16 с. (<i> підрозділ 2.1</i>) 12. Райківський І. Ідея української соборності в підавстрійській Галичині (XIX – початок XX ст.). – Івано-Франківськ, 2016. – 392 с. (<i> підрозділ 2.1</i>) 13. Райківський І. Питання етнічної єдності Галичини й Наддніпрянської України в суспільних поглядах Платона Лукашевича // Галичина. – Івано-Франківськ, 2006–2007. – № 12–13. – С. 282–290. 14. Райківський І. Уявлення наддніпрянських науковців про Галичину в першій половині XIX століття // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 16 : Ювілейний збірник на пошану Івана Патера. – Львів, 2008. – С. 127–142.			
Тема 3. Наукова стадія (“ збирання спадщини”) в національному відродженні на західноукраїнських землях першої половини XIX ст. 1. Особливості національного відродження в підавстрійській Галичині, Буковині та Закарпатті. 2. Наукові розвідки з вивчення української мови, фольклору й етнографії, історії. 3. Внесок “Руської трійці” в народознавчі дослідження і розвиток нової української літератури. Послідовники “Трійці” в Галичині. 4. Національно-культурне відродження на Закарпатті й Буковині. 5. “Українське питання” в політиці австрійської влади.	лекція, 2 год.	1. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. – К., 1996. – 360 с. 2. Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Історичні есеї. – К., 2004. – 344 с. 3. Грицак Я. Руслан, Богдан і Мирон: три приклади конструювання ідентичності серед галицьких русино-українців // Україна модерна. – К. ; Львів, 2003. – Ч. 8. – С. 25–50. 4. Скульчик С. Історія України. Становлення модерної нації / авториз. пер. з англ. А. Цимбал. – К., 2011. – 376 с. 5. Зашкільняк Л. Іван Вагилевич на тлі свого часу та історіографії // Багатокультурне історичне середовище Львова в XIX і XX століттях / за ред. Л. Зашкільняка і Є. Матерніцького. – Львів ; Жешув, 2006. – Т. IV. – С. 146–153. 6. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність “Руської трійці”. – К., 1990. – 344 с. 7. Магочій П.-Р. Історія України ; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. – 640 с. 8. Мудрий М. Австрорусинство в Галичині: спроба окреслення проблеми // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2000. – Вип. 35–36. – С. 571–604.	підготовка конспекту семінара - ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота опрацювання	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	кінець вересня
Тема 3. Національно-культурне відродження (модерне	семінарське заняття,				

націотворення) в Галичині першої половини XIX ст. 1. Перша хвиля національного відродження на західноукраїнських землях: наукові розвідки з мовознавства, фольклористики й історії, Перемишльське товариство греко-католицьких священників. 2. Місце і роль “Руської трійці” в національно-культурному відродженні. Уродженець Прикарпаття Іван Вагилевич як науковий і літературний діяч. 3. Послідовники “Трійці” в Галичині в 1840-х рр. 4. Ставлення австрійської влади і поляків до “українського (руського) питання”.	2 год.	9. Райківський І. Я. Взаємини галицьких і наддніпрянських діячів у 1830–1840-х рр. // Український історичний журнал. – К., 2009. – № 1. – С. 39–55. 10. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-Франківськ, 2012. – 932 + 16 с. (<i>підрозділ 2.2 і 2.3</i>) 11. Райківський І. Ідея української соборності в діяльності “Руської трійці” та її послідовників у Галичині в 1830–1840-х рр. // Галичина. – Івано-Франківськ, 2004. – № 10. – С. 43–61; 2005. – № 11. – С. 53–73; 2006–2007. – № 12–13. – С. 51–57. 12. Райківський І. Я. Розвиток українського мовознавства в Галичині у першій третині XIX ст. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2005. – Вип. IX. – С. 3–14. 13. Райківський І. Розвиток українського народознавства в Галичині у першій третині XIX ст. // Українознавчі студії. – Івано-Франківськ, 2007–2008. – № 8–9. – С. 278–295. 14. Стеблій Ф. Культурне життя Львова в кінці XVIII – першій половині XIX ст. // Львів: місто – суспільство – культура: зб. наук. праць. – Львів, 1999. – Т. 3. – С. 232–248. 15. Стеблій Ф. Початки українського національного руху в Галичині // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 1995. – Вип. 2. – С. 59–70. 16. Стеблій Ф. Предтеча “Руської Трійці”: Перемишльський культурно-освітній осередок першої половини XIX ст. – Львів, 2003. – 96 с.	праць українських народознавців в Австрії, 8 год.		
Тема 4. Вплив соціальної інфраструктури населення й економічного розвитку на “ національне відродження” України в XIX ст. 1. Соціальні стани на підросійській Україні. Ліквідація кріпацтва 1861 р. та її значення в активізації українського національного руху. Столипінська аграрна реформа. 2. Індустріалізація на Наддніпрянщині: економічний і соціальний аспекти. Наслідки промислового перевороту, його вплив на “національне відродження”.	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Господарство України в XIX – на початку XX ст. // Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економіна історія України і світу: Підручник. – К., 1999. – С. 463–595. 3. Господарство України в XIX – на початку XX ст. // Україна і світ. – К., 1994. – С. 233–295. 4. Гордуновський О.М. Розвиток промислового виробництва у поміщицьких господарствах Правобережної України першої половини XIX ст. // Український історичний журнал. – 2000. – № 1. – С. 61–71. 5. Гуржій І. Зародження робітничого класу України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). – К., 1958.	підготовка реферату на обрану тему з проблематики, що розглядалася на	5 б. (перевірка рефератів)	кінець вересня – початок жовтня

3. Соціальні верстви в Галичині, Буковині й Закарпатті. Скасування кріпосного права, його значення в громадському житті. 4. Промисловий переворот як чинник соціальних змін та формування громадянського суспільства на західноукраїнських землях.		6. Гуржій І. Розвиток товарного виробництва і торгівлі на Україні. (З XVIII ст. до 1861 р.). – К., 1962. 7. Гуржій І. Розклад феодально-кріпосницької системи в сільському господарстві України першої половини XIX ст. – К., 1954. 8. Донік О.М. Купецтво як стан в Україні (XIX ст.) // Український історичний журнал. – 2006. – № 3. – С. 16–42. 9. Задорожний В. Товарне виробництво і торгівля на західноукраїнських землях (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). – Львів, 1989. 10. Історія українського селянства: Нариси в 2-х томах / Відп. ред. В.А.Смолій. – К., 2006. – Т. 1, – С. 311–354. (розділ 7). 11. Мельник Л.Г. Міста України за всеросійським переписом 1840 р. // Український історичний журнал. – 1989. – № 12. – С. 49–56. 12. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. – Харків, 1997. 13. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 14. Стеблій Ф. Боротьба селян Східної Галичини проти феодального гніту в першій половині XIX ст. – К., 1961. Устим Кармелюк // Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. – К., 1994. – С. 302–309.	лекційно му занятті, індивідуальна робота складання таблиці про соціальні верстви на території України в XIX ст., 8 б.		
Тема 5. Загальноросійський і польський визвольні рухи на підросійській Україні в 1810–1830-х рр. 1. Історичні передумови формування громадської опозиції російському царизму на Наддніпрянщині. 2. Масонство на українських землях. 3. Декабристський рух. Ставлення повстанців-декабристів до українського питання. 4. Польський визвольний рух на Правобережжжі в 1830-х рр. Відгуки Листопадового повстання 1830 р.	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Бовуа Д. Російська влада та польська шляхта в Україні / Пер. з франц. З.Борисюк. – Львів, 2003. 3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 4. Іванова Л. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (I половина XIX ст.). – К., 2007. 5. Казьмирчук Г.Д., Латиш Ю.В. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв’язання (до 180-річчя повстання) // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 50–65. 6. Калугін Ю. Декабристи на Україні. – К., 1971. 7. Коляда І., Куриленко О. Вожді декабристів в Україні: Павло Пестель, Сергій Муравйов-Апостол (історичні есе) // Історія в	підготовка конспекту семінару - ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	середині жовтня
Тема 4. Громадська опозиція російському царизму на Наддніпрянській Україні в першій третині XIX	семінарське заняття,				

ст. 1. Масонські ложі на Україні. 2. Повстанці-декабристи та Україна. Біографії провідних діячів декабристського руху на українських землях: П.Пестель, брати С. і М.Муравйови-Апостоли, брати А. і П. Борисови та ін. 3. Польський визвольний рух на Правобережній Україні. Ставлення українського населення до збройного виступу поляків. 4. Вимоги опозиційних та революційних організацій на підросійській Україні першої третини XIX ст.: спільні та відмінні риси.	2 год.	школі.– 2006. – № 2. – С. 16–20. 8. Коляда І. Повстання чернігівського полку (1825–1826 рр.): погляд через два століття // Історія в школі. – 2006. – № 1. – С. 7–12. 9. Крижанівська О. Масонство в Україні в другій половині XVIII–XIX ст. // Історія в школах України. – 1997. – № 1. – С. 2–4. 10. Крижановська О. Тасмні організації в Україні. Масонський рух у XVIII – на початку XX ст. – К., 1998. 11. Крижановська О. Тасмні організації: масонський рух в Україні.– К., 2009. (Сер. “Невідома Україна”). 12. Лисенко М. Декабристський рух на Україні.– К., 1954. 13. Лисенко М. Повстання Чернігівського полку. – К., 1956. 14. Масонство // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Перевид. в Україні. – Львів, 1994. – Т. 4. – С. 1486–1488. 15. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. – Харків, 1997. 16. Римаренко І. Виникнення і формування масонства в Україні // Історичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 71–76. 17. Савичев М. Первые благовестители свободы. (О деятельности декабристов на Украине). – К., 1990. 18. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 19. Сергієнко Г. Декабристи та їх революційні традиції на Україні. – К., 1975.	робота написання біографій діячів декабристського руху на Україні (на вибір), 8 год.		
Тема 6. Початок політизації українського національного руху. Кирило-Мефодіївське братство 1. Історичні передумови політизації українського національного руху. 2. Утворення і склад Кирило-Мефодіївського братства. 3. Програмні документи і діяльність кирило-мефодіївців та декабристів: порівняльний аналіз. Історичне значення революції. 4. Т.Шевченко як національний ідеолог та	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Возняк М. Кирило-Методіївське Братство. – Львів, 1921. 3. Гончарук П. Провісники української ідеї (до 160-річчя Кирило-Мефодіївського товариства) // Київська старовина. – 2006. – № 1. – С. 3–31. 4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 5. Грушевський М. В сімдесяти роковини Кирило-Методіївської справи // Український історик. – 1984. – № 1–4. – С. 219–225. (Грушевський М.С. Твори: у 50 т. / Редкол.: П. Сохань (голов. ред.), Я. Дашкевич, І. Гирич та ін. – Львів, 2007. Т. 4. Кн. 1. – С. 51–55).	підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації,	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	середині жовтня

основоположник української літературної мови.		6. Зайончковський П. Кирило-Мефодієвское общество (1846–1847 гг.). – Москва, 1959.			
Тема 5. Кирило-Мефодіївське братство – перша українська таємна політична організація 1. Передумови і створення Кирило-Мефодіївського братства. 2. Аналіз програмних документів кирило-мефодіївців, історичне значення товариства. 3. Місце і роль Т.Шевченка в українському національному русі. 4. Життєписи лідерів братства: М.Костомарова, П.Куліша, В.Білозерського, М.Гулака та ін.	семінарське заняття, 2 год.	7. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. – 3-є вид. – К., 2006. 8. Козак С. Концепція слов'янської федерації у програмі Кирило-Мефодіївського братства // Золоті ворота. – 1992. – Вип. 2. – С. 72–83. 9. Райківський І. Тарас Шевченко і Галичина (XIX – початок XX ст.) // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 2 (22). – С. 85–101. 10. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. – Харків, 1997. 11. Сарбей В. Апостоли народної свободи (до 150-річчя Кирило-Мефодіївського товариства) // Слов'янське віче. – 1996. – № 3. – С. 134–139. 12. Сарбей В. Зачинателі політичної боротьби за українську державність і слов'янську єдність (До 150-річчя створення та діяльності Кирило-Мефодіївського товариства) // Історія України. – 1996. – № 1. – С. 1–4. 13. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 14. Сергієнко Г.Я. Кирило-Мефодіївське товариство: утвердження ідеї національного відродження України в слов'янському світі // Український історичний журнал. – 1996. – № 1. – С. 14–28. 15. Сергієнко Г. Т.Г.Шевченко і Кирило-Мефодіївське товариство. – К., 1983. 16. Сергієнко Г. Яскрава сторінка визвольного руху (До 125-річчя Кирило-Мефодіївського товариства). – К., 1971.	індивідуальна робота опрацювання програмних вимог кирило-мефодіївців, 8 год.		
Тема 7. Україна в період демократичної революції в країнах Європи 1848– 1849 рр. 1. Ідейні передумови революції 1848 р. “Слово перестороги” В.Подолінського. 2. Діяльність українських політичних організацій у Галичині – Головної руської ради і “Руського собору”. Польсько-українські відносини в 1848 р. 3. Успіхи галицьких русинів-українців у культурно-освітній діяльності періоду “весни народів”.	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Богачевська М. 1848 рік у Східній Галичині // Сучасність. – Мюнхен, 1964. – №6. – С. 98–108. 3. Гречило А. Відродження українських національних символів у Галичині в 1848 р. // Знак. Вісник Українського геральдичного товариства. – Львів, 1998. – №16 (червень). – С. 1–2. 4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 5. Дашкевич Я. “Весна народів” 1848 року та її передісторія в	підготовка конспекту семінара - ського заняття та візуалізованої	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	кінець жовтня

4. Пробудження національної свідомості на Буковині й Закарпатті в умовах революції. 5. Історичне значення революційних подій.		Україні // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. – Вип. 3. – Львів, 2000. – С. 5–13. 6. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. – Чернівці, 1999. 7. Іванова Л. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (I половина XIX ст.). – К., 2007. 8. Історія України в особах: XIX–XX ст. – К., 1995. – С. 53–58. (<i>Лук’ян Кобилиця</i>) . 9. Кріль М. Питання національної самобутності українців Галичини на Слов’янському з’їзді 1848 р. у Празі // Славістичні студії. – Т. 1. Матеріали V-го славістичного колоквиуму (Львів, 14–16 травня 1996 р.). – Львів, 1997. – С. 132–138. 10. Пилипчук Р. Український аматорський театр у Коломиї (1848–1850) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 9. – Львів, 2001. – С. 238–253. 11. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-Франківськ, 2012. 12. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 13. Стеблій Ф. “Весна народів” // Історико-культурні та краєзнавчі нариси. Львівщина. – Львів, 1998. – С. 165–182. 14. Турій О. Українське духовенство і національно-політична боротьба в Галичині під час революції 1848–1849 років // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 9. – Львів, 2001. – С. 159–180. 15. Франко І. Панщина та її скасування 1848 р. в Галичині // Збір. творів у 50-ти т. – К., 1986. – Т. 47. – С. 7–122.	презентації, індивідуальна робота опрацювання протоколів Головної руської ради, 8 год.		
Тема 6. Україна в умовах Європейської “весни народів” 1848–1849 рр. 1. Ідейні передумови революційної “весни народів” у Галичині. 2. Утворення і діяльність Головної руської ради – першої політичної організації галицьких українців. 3. Полонофільська течія в національному русі. “Руський собор”. 4. Росія в ролі “жандарма Європи”. Суспільне життя на Наддніпрянщині періоду “весни народів”.	семінарське заняття, 2 год.				
Тема 8. Національний рух на Наддніпрянській Україні на просвітницькому етапі національного відродження в 1850–1880-х рр. 1. Передумови і створення українських громадських гуртків на Наддніпрянщині в кінці 1850-х – на початку 1860-х рр. Рух “хлопоманів”. 2. Інституційний розвиток українського руху в 1870-	лекція, 4 год.	1. Антонович М. З історії громад на рубежі 1850–1860-х років // Київська старовина. – 1998. – № 2. – С. 28–49. 2. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 4. Венгерська В. Інтелектуали в XIX ст.: феномен множинних лояльностей // Інтелігенція і влада. Серія: Історія. – Одеса,	підготовка конспекту семінару - ського заняття	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	кінець жовтня – початок листопада

х рр. “Старі” й “молоді” громади. 3. Реакція російської громадськості й імперської влади на розвиток українського руху (Валуєвський циркуляр, Емський указ та ін.). 4. Особливості інституційної діяльності українських громадівців Наддніпрянщини в кінці 1870-х – в 1880-х рр. 5. Діяльність українських громадівців-соціалістів в еміграції. М. Драгоманов та його “жневський гурток”. 6. Уявлення про українські землі у складі Австро-Угорщини в діяльності наддніпрянських громадівців. Ідея національної єдності українців. 7. Взаємини між українськими діячами Галичини і Наддніпрянщини в 1850–1880-х рр.		2011. – Вип. 21. – С. 17–27. 5. Екельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. – К., 2011. Екельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини XIX століття. – К., 2010. 7. Замлинський В., Палієнко М. Журнал “Киевская старина” під царською цензурою // Український історичний журнал. – 1993. – № 10. – С. 62–76. 8. Зашкільняк Л. Михайло Драгоманов, соціалізм і польський соціалістичний рух // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 9: Ювілейний збірник на пошану Ф. Стебля. – Львів, 2001. – С. 420–436. 9. Іванова Л., Іванченко Р. Громадівський рух 60-х рр. XIX ст. в Україні: проблеми, ідеологія. – К., 1999. 10. Іванова Л., Іванченко Р. Суспільно-політичний рух 60-х рр. XIX ст. в Україні: до проблеми становлення ідеології. – К., 2000. 11. Історія української культури: у 5 т. – Т. 4, кн. 2: Українська культура другої половини XIX століття / ред. кол. Г. А. Скрипник (гол. ред.) [та ін.]. – К., 2005. 12. Історія української літератури. XIX століття / за ред. М. Яценка: у 3 кн. – К., 1996. – Кн. 2: 40-ві – 60-ті роки XIX ст. – 384 с.; 1997. – Кн. 3: 70–90-ті роки XIX ст. 13. Катренко А. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (60–90-і рр. XIX ст.), – К., 2003. 14. Катренко А. Одеська громада 70–90-х років XIX ст. // Київська старовина. – К., 1998. – № 2. – С. 84–95. 15. Колесник М. Історичне товариство Нестора-літописця та його вклад у розвиток історичної науки в Україні // Український історичний журнал. – 1995. – № 5. – С. 28–37. 16. Круглашов А. Драма інтелектуала: політичні ідеї Михайла Драгоманова. – Чернівці, 2000; 2-ге вид. – Чернівці, 2001. 17. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. – К., 1994. – Т. I. 18. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. 19. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. 20. Міллер О. Емський указ // Україна модерна. – Львів, 2000.	та візуалізованої презентації, індивідуальна робота написання біографій видатних діячів українського громадівського руху, 8 год.		
Тема 7. Український національний рух на підросійській Україні в 1850–1880-х рр. 1. Інтелектуальні співтовариства як засіб інституціоналізації українського руху в Російській імперії. Утворення і діяльність гуртків-громад на зламі 50–60-х рр. XIX ст. Хлопоманство. 2. Реакція російської громадськості й імперської влади на розвиток українського руху. Валуєвський циркуляр 1863 р. 3. Активізація діяльності наддніпрянських громадівців у першій половині 1870-х рр. “Культурницька” і “політична” течії в українському русі. 4. Емський указ 1876 р. та репресивні заходи російського царизму щодо українства.	семінарське заняття, 4 год.				

5. Особливості просвітницької діяльності українських громадівців Наддніпрянщини після Емського указу (до початку 1890-х рр.). 6. Поширення ідей “громадівського соціалізму” М.Драгомановим та його прихильниками за кордоном (з 1875 р.). 7. Біографії провідних діячів українського громадівського руху (В.Антоновича, М.Лисенка, П.Житецького, М.Драгоманова, О.Кониського та ін., на вибір).	– Ч. 4–5. – С. 9–49. 21. Міллер О. Засвоюючи логіку націоналізму: Ставлення владних кіл імперії та громадської думки її столиць до українського національного руху в перші роки царювання Олександра II // Україна модерна. – Львів, 1999. – Чис. 2–3 за 1997–1998 рр. – С. 76–102. 22. Наріжний С. Историчне товариство Нестора літописця в Києві // Український історик. – 1976. – № 1–4. – С. 56–71. 23. Палієнко М. “Кіевская старина” у громадському та науковому житті України (кінець XIX – початок XX ст.). – К., 2005. 24. Палієнко М. Київська стара громада у суспільному та науковому житті України (Друга половина XIX – початок XX ст.) // Київська старовина. – К., 1998. – № 2. – С. 49–84. 25. Побірченко Н. Короткий біографічний словник членів Київської Старої громади (друга половина XIX – початок XX ст.). – К., 1999. 26. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-Франківськ, 2012. 27. Райківський І. Ідея української соборності в підавстрійській Галичині (XIX – початок XX століття). – Івано-Франківськ, 2016. 28. Райківський І. Українське національне відродження кінця XVIII – початку XX ст. в європейському контексті: витоки, зміст, періодизація // Галичина. – 2000. – № 4. – С. 25–48. 29. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К., 2003. 30. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 31. Світленко С. Народництво в Україні 60–80-х рр. XIX ст.: Теоретичні проблеми джерелознавства та історії. – Дніпропетровськ, 1999. 32. Світленко С. Світ модерної України кінця XVIII – початку XX століття: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2007. 33. Світленко С. Українські громади другої половини XIX – початку XX ст. (Особливості ідеології та діяльності) // Київська старовина. – К., 1998. – № 2. – С. 9–28. 34. Чорновол І. Політичні концепції київської “Старої Громади”: від проросійського народництва до “нової ери”			

		(друга пол. XIX ст.) // Сучасність. – 2000. – № 12. – С. 145–154.			
Тема 9. Національний рух на західноукраїнських землях на просвітницькому етапі національного відродження в 1850– 1880-х рр. 1. Мовно-правописні дискусії в 1850-х рр. як чинник національного самоусвідомлення галицьких русинів-українців. 2. Реформи внутрішнього устрою Габсбурзької монархії 1860–1870-х рр. та їх вплив на формування інституційної інфраструктури українського руху. 3. Національно-політичні орієнтації українського суспільства в Галичині, на Буковині й Закарпатті: народовство (українофільство), русофільство (москвофільство), полонофільство. 4. “Соціалізація” національної ідеї в Галичині. Ідейні погляди і діяльність соціалістів-радикалів. І.Франко.	лекція, 2 год.	1. Алексієвець М., Зуляк І. Діяльність “Просвіти” у національно-культурному відродженні Східної Галичини (1868–1914). – Тернопіль, 1999. 2. Алексієвець М., Савенко В. Роль Наукового товариства ім. Т. Шевченка в українському національному відродженні (друга половина XIX – початок XX ст.). – Тернопіль, 1999. 3. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 4. Аркуша О., Мудрий М. Русофільство в Галичині в середині XIX – на початку XX ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 1999. – Вип. 34. – С. 231–268. 5. Грицак Я. До генези ідеї політичної самостійності України // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – К., 1992. – Вип. 1. – С. 119–142. 6. Грицак Я. “Дух, що тіло рве до бою ...”: спроба політичного портрета Івана Франка. – Львів, 1990. 7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 8. Грицак Я. Пророк у своїй Вітчизні: Франко та його спільнота (1856–1886). – К., 2006. 9. Грушевський М. Володимир Боніфатійович Антонович: 1834–1908–1984. У 150-ліття з дня народження. – Нью-Йорк; Мюнхен; Торонто, 1985. 10. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. – Чернівці, 1999. 11. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації.	підготовка конспекту семінару -ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота складання таблиці про національно-політичні орієнта-	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	середині листопада

Тема 8. Український національний рух на західноукраїнських землях у 1850–1880-х рр. 1. Еволюція державного устрою Габсбурзької монархії та посилення польських позицій у Галичині в 1860–1870-х рр. 2. Ідейні основи народовської (українофільської) та русофільської (москвофільської) течій українського суспільства в Австро-Угорській монархії. Полонофільство. 3. Розвиток інституційної інфраструктури українського руху: народовські громади, товариство “Просвіта”, Товариство ім. М.Качковського, Товариство ім. Шевченка та ін. 4. І.Франко та радикали-соціалісти в національному русі Галичини середини 70-х – 80-х рр. XIX ст. 5. Біографії провідних діячів народовського руху (В.Шашкевича, К.Климковича, К.Левицького, Ю.Романчука, Є.Олесницького, братів Олександра і Володимира Барвінських та ін., на вибір).	семі- нарське заняття, 2 год.	– К., 2011. 12. Киричук О., Орлевич І. Львівський Ставропігійський інститут (1788–1914). Роль у суспільно-політичному, культурному та релігійному житті українців Галичини. – Львів, 2018. 13. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. – К., 1994. – Т. I. 14. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. 15. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. 16. Макаруч С. Москвофільство: витоки та еволюція ідеї (середина XIX ст. – 1914 р.) // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 1997. – Вип. 32. – С. 82–98. 17. Мудрий М. Ідея польсько-української унії та “русини польської нації” в етнополітичному дискурсі Галичини 1859–1869 років // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2005. – Вип. 39–40. – С. 83–148. 18. Мудрий М. Національно-політичні орієнтації в українському суспільстві Галичини австрійського періоду у висвітленні сучасної історіографії // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2002. – Вип. 37, ч. 1. – С. 465–500. 19. Мудрий М. Угода між галицькими народовцями і русофілами 1882 року / Мар’ян Мудрий // Записки НТШ. – Львів, 2002. – Т. ССXLIII. Праці історично-філософської секції. – С. 653–685. 20. Орлевич І. Ставропігійський інститут у Львові (кінець XVIII – 60-і рр. XIX ст.). – Львів, 2000. – 186 с. 21. Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації / пер. з нім. Х. Николин. – Львів, 2014. 22. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-Франківськ, 2012. 23. Райківський І. Ідея української соборності в підавстрійській Галичині (XIX – початок XX століття). – Івано-Франківськ, 2016.	ції укра- їнського суспіль- ства в Габсбур- зькій мо- нархії, 8 год.		

		24. Савчук Б. Просвітницька та соціально-економічна діяльність українських громадських товариств у Галичині (остання третина XIX ст. – кінець 30-х років XX ст.). – Івано-Франківськ, 1999. 25. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 26. Серeda О. Громади рання народівців у Східній Галичині (60-ті роки XIX століття) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2001. – Вип. 9 : Ювілейний збірник на пошану Ф. Стебля. – С. 378–392. 27. Серeda О. Національна свідомість і політична програма рання народівців у Східній Галичині (1861–1867) // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 1999. – Вип. 34. – С. 199–214. 28. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті). – Львів, 2003. 29. Франко І. Азбучна війна в Галичині 1859 р. // Збір. творів у 50-ти т. – К., 1986. – Т. 47. – С. 549–650. 30. Чорновол І. Українська фракція Галицького крайового сейму. 1861–1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. 31. Чорновол І. 199 депутатів Галицького сейму. – Львів, 2010. – 228 с. 32. Янишин Б. Народівці на рубежі 70–80-х рр. XIX ст.: творення нової моделі політичної культури // Український історичний журнал. – К., 2001. – № 6. – С. 86–100. 33. Янишин Б. Політичне товариство «Народна Рада»: організаційні заходи та політична програма (1885–1888) // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – К., 2003. – Вип. 6. – С. 214–225. 34. Янишин Б. Українська міська політична еліта в Галичині та народівський рух останньої третини XIX ст.: становлення та інституційний розвиток. – К., 2008.			
Тема 10. Національний рух на західноукраїнських землях на політичному етапі національного відродження (90-і рр. XIX – початок XX ст.) 1. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. як каталізатор політизації українського національного	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Аркуша О. Галицький сейм: виборчі кампанії 1889 і 1895 рр. Львів, 1996. 3. Грицак Я. До генези ідеї політичної самостійності України: (На основі аналізу історії “України ingredient”-и Юліана	підго- товка конс- пекту семінар -	5 б. (вибірко во, під час опи- тування	середи- на листопа да

руху. 2. Утворення перших українських політичних партій і формування партійно-політичної системи в Галичині. 3. Кристалізація ідеї політичної самостійності України в суспільному житті Галичини в 90-х рр. XIX – на початку XX ст. “Україна irredenta” Ю.Бачинського. 4. Особливості політизації українського національного руху на Буковині й Закарпатті.		Бачинського // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – К., 1992. – Вип. 1. – С. 119–143. 4. Грицак Я. “Молоді” радикали в суспільно-політичному житті Галичини // Записки НТШ. Праці історико-філософської секції. – Львів, 1991. – Т. ССХХІІ. – С. 71–110. 5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 6. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. – К., 2011. 7. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. 8. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. 9. Педич В. Історична школа Михайла Грушевського у Львові (1894–1914 рр.). – Івано-Франківськ, 1997. 10. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-Франківськ, 2012. 11. Райківський І. Ідея української соборності в підавстрійській Галичині (XIX – початок XX століття). – Івано-Франківськ, 2016. 12. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 13. Сухий О. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. – 2-е вид. доповн. – Львів, 1999. 14. Сухий О. Національна ідея в програмах та діяльності українських політичних партій Галичини (кінець XIX – початок XX ст.). – Львів, 1998. 15. Турій О. Греко-католицька церква та українська національна ідентичність у Галичині // Ковчег: наук. зб. із церковної історії. – Львів, 2003. – Чис. 4. – С. 67–85. 16. Українці-русини: етнолігвістичні та етнокультурні процеси в історичному розвитку / Голов. ред. Г.Скрипник. – К., 2013. 17. Химка І. П. Греко-Католицька Церква і національне відродження у Галичині 1772–1918 // Ковчег : зб. ст. з церковної історії. – Львів, 1993. – Чис. 1. – С. 73–107. 18. Чорновол І. 199 депутатів Галицького сейму. – Львів, 2010.	ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота у формі складання таблиці “Українські політичні партії в Галичині: назви, основні програмні вимоги, лідери”, 8 год.	на семінарі)	
Тема 9. Політизація українського національного руху в австрійській Галичині (90-і рр. XIX – початок XX ст.) 1. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. та ідейна боротьба навколо неї. Результати “нової ери”. 2. “Україна irredenta” Ю.Бачинського. Утвердження ідеї української політичної незалежності в суспільній думці Галичини другої половини 90-х рр. XIX – початку XX ст. 3. Виникнення і діяльність перших українських політичних партій у Галичині на зламі XIX–XX ст.: РУРП-УРП, УНДП, УСДП, КРНС (ХСП), РНП. 4. Українське представництво в Галицькому крайовому сеймі та австрійському парламенті.	семінарське заняття, 2 год.				

		19. Чорновол І. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. – Львів, 2000. 20. Чорновол І. Українська фракція Галицького крайового сейму. 1861–1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. 21. Шкраб'юк П. Ми, українські радикали... (Михайло Павлик і Радикальна партія). – Львів, 2012.			
Тема 11. Національний рух на Наддніпрянській Україні на політичному етапі національного відродження (90-і рр. XIX – початок XX ст.) 1. Загальні умови політизації національного руху на Наддніпрянщині. “Братство тарасівців” – перша українська таємна революційна організація. 2. Загальна українська організація як громадсько-політичне об'єднання. 3. Революційна українська партія та її ідейна еволюція. “Самостійна Україна” М. Міхновського. 4. Порівняльний аналіз програмних засад і діяльності наддніпрянських та галицьких політичних партій.	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 3. Єсельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. – К., 2011. 4. Калениченко Н., Ільченко Ж. Роль земств у впровадженні навчання рідною мовою в народній школі України (кінець XIX – початок XX ст.) // Український історичний журнал. – 1994. – № 1. – С. 72–81. 5. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. 6. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. 7. Моргун О. Українські діячі в земствах // Український історик. – Нью-Йорк – Мюнхен, 1969. – № 1–3 (21–23). – С. 56–64. 8. Наумов С. Братство тарасівців // Український історичний журнал. – К., 1999. – № 5. – С. 36–44; № 6. – С. 55–63. 9. Наумов С. Створення Революційної української партії // Український історичний журнал. – К., 2006. – № 2. – С. 49–59. 10. Наумов С. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. XIX ст. – лютий 1917 р.). – Харків, 2006. 11. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-Франківськ, 2012. 12. Райківський І. Ідея української соборності в півдні Галичини (XIX – початок XX століття). – Івано-Франківськ, 2016. 13. Райківський І. Українське національне відродження кінця XVIII – початку XX ст. в європейському контексті: витоки, зміст, періодизація // Галичина. – 2000. – № 4. – С. 25–48.	підготовка конспекту семінара - ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота “Українські політичні партії в Російській імперії: назви, основні програмні вимоги,	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	кінець листопада
Тема 10. Політизація українського національного руху на Наддніпрянській Україні (90-і рр. XIX – початок XX ст.) 1. Особливості політизації національного руху на Наддніпрянщині на зламі XIX–XX ст., їх вплив на характер новостворених політичних організацій. 2. “Братство тарасівців” – перехідна сходинка від просвітницького до політичного етапу українського національно-го відродження. 3. Загальна українська безпартійна демократична організація. 4. Революційна українська партія. Формування партійно-політичної системи на Наддніпрянській	семінарське заняття, 2 год.				

Україні.		14. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К., 2003. 15. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9.	лідери” 8 год.		
Тема 12. Росіяни, поляки і неслов’янське населення України та їх вплив на українське національне відродження другої половини XIX ст. 1. Росіяни на Наддніпрянщині. Опозиційна до царизму діяльність російських революційних народників. Утворення перших російських політичних партій на зламі XIX–XX ст. 2. Поляки на українських землях під владою Росії та Австро-Угорщини. Січневе 1863 р. польське повстання. 3. Розселення, культурно-освітнє і політичне життя євреїв і неслов’янського населення України: німецьких колоністів, румун Буковини, угорців Закарпаття, кримських татар. 4. Вплив загальноросійського і польського визвольних рухів на українське національне відродження.	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 3. Грицак Я. Пророк у своїй Вітчизні: Франко та його спільнота (1856–1886). – К., 2006. 4. Дашкевич Я. Взаємовідносини між українським та єврейським населенням у Східній Галичині (кінець XIX – початок XX ст.) // Український історичний журнал. – К., 1990. – № 10. – С. 63–73. 5. Дашкевич Я. Кримські татари // Енциклопедія історії України. – К., 2008. – Т. 5. – С. 379–385. 6. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. – Чернівці, 1999. 7. Скельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. – К., 2011. 8. Іваненко О. Німці в культурно-освітньому просторі Наддніпрянської України (друга половина XIX – початок XX ст.) // Український історичний журнал. – К., 2014. – № 4. – С. 109–127. 9. Коляда І. Російський революційний рух в Україні: народники (Нарис історії до 130-річчя “Чигиринської змови” 1876–1877 рр.) // Історія в школі. – 2006. – № 12. – С. 15–25. 10. Костюк М. Німецькі колонії на Волині (XIX – початок XX ст.). – Тернопіль, 2003. 11. Кривець Н. Німці в Україні // Енциклопедія історії України. – К., 2010. – Т. 7. – С. 417–419. 12. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. 13. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. 14. Марочко В. Меноніти в Україні // Енциклопедія історії України. – К., 2009. – Т. 6. – С. 614–615. 15. Монолатій І. Від контактів до співпраці: соціально-економічне становлення та культурний розвиток німців у	підготування конспекту семінара - ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота написання есе про національні (етнічні) меншини на території України в другій половині XIX ст., 8 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	кінець листопада – початок грудня
Тема 11. Загальноросійський і польський визвольні рухи на Наддніпрянській Україні другої половини XIX ст. 1. Російське революційне народництво на Україні в 1870-х – на початку 1880-х рр. 2. Утворення перших російських політичних партій на зламі XIX–XX ст.: РСДРП, есерів та ін. 3. Відгуки Січневого польського повстання 1863–1864 рр. на Правобережжі. 4. Участь українців (“малоросів”) у	семінарське заняття, 2 год.	11. Кривець Н. Німці в Україні // Енциклопедія історії України. – К., 2010. – Т. 7. – С. 417–419. 12. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. 13. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. 14. Марочко В. Меноніти в Україні // Енциклопедія історії України. – К., 2009. – Т. 6. – С. 614–615. 15. Монолатій І. Від контактів до співпраці: соціально-економічне становлення та культурний розвиток німців у	етнічні) меншини на території України в другій половині XIX ст., 8 год.		

загальноросійському і польському визвольних рухах.		Галичині (1772–1940). – Коломия, 2002. – Част. І. Австрійський період – Західно-Українська Народна Республіка (1772–1923). 16. Морозова А. Єврейське населення Лівобережної України в другій половині XIX – на початку XX ст. – К., 2009. 17. Монолатій І. Інші свої. Політична участь етнічних акторів пізньогабсбурзьких Галичини і Буковини. – Івано-Франківськ, 2012. 18. Нариси з історії та культури євреїв України / Упоряд. та ред. Л. Фінберг і В. В. Любченко. – К., 2005. – С. 60–96. 19. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К., 2003. 20. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 21. Світленко С. Народництво в Україні 60–80-х рр. XIX ст. Аналіз публікацій документальних джерел. – Дніпропетровськ, 1995. 22. Світленко С. Народництво в Україні 60–80-х рр. XIX ст. Теоретичні проблеми джерелознавства та історії. – Дніпропетровськ, 1999.			
Тема 13. Модернізація українського суспільства на Наддніпрянській Україні на початку XX ст. 1. Поняття “суспільної модернізації”. Вплив процесів модернізації на становище українців у Російській імперії та формування новочасної національної ідентичності. 2. Земський ліберально-опозиційний рух, спроби партійної структуризації як способи вияву громадської активності українського населення до 1905 р. 3. Українці в російській революції 1905–1907 рр.: революційні заворушення, національно-культурне життя, початки парламентської діяльності. Історичне значення революції. 4. Український національний рух та його опоненти в умовах пореволюційної реакції (1907–1914 рр.).	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Бевз Т. Партія національних інтересів і соціальних перспектив (Політична історія УПСР). – К., 2008. 3. Білокінь О.І. Українське питання в Державній Думі Російської імперії (1906–1917 рр.): Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Харківський національний університет ім. В.Каразіна. – Харків, 2001. 4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К., 1996. 5. Демченко Т. Батько Шраг. – Чернігів, 2008. 6. Єсельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. – К., 2011. 7. Іваницька С.Г. “Колективний портрет” керівництва Української демократично-радикальної партії (1905–1908 рр.) // Українська біографістика: Зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 7. – С. 279–294. 8. Калениченко Н., Ільченко Ж. Роль земств у впровадженні навчання рідною мовою в народній школі України (кінець XIX – початок XX ст.) // Український історичний журнал. – 1994. –	підготовка концепту семінара - ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота у формі складан-	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	початок грудня

Тема 12.
 Український національний рух на Наддніпрянській Україні на початку ХХ ст.
 1. Передумови Першої російської революції, її характер і рушійні сили. Початок революції, революційні заворушення в 1905 р.
 2. Жовтневий 1905 р. маніфест царя. Піднесення українського національно-культурного руху в Російській імперії. Ознайомлення російської громадськості з “українським питанням”.
 3. Українські політичні партії в період революції. Початки парламентської діяльності українців. Українське представництво в Державних Думах .
 4. Кінець революції в червні 1907 р. Урядові репресії проти українства напередодні Першої світової війни. Переорієнтація українських діячів на культурницьку працю.
	семі-нарське заняття, 2 год.	№ 1. – С. 72–81.
		 9. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ–ХХ століть: соціально-політичний портрет. – К., 1993.
		 10. Коник О. Депутати Державної думи Російської імперії від губерній Наддніпрянської України (1906–1917 рр.). – Дніпропетровськ, 2013.
		 11. Лещенко М. Українське село в революції 1905–1907 рр. – К., 1977.
		 12. Лисяк-Рудницький І. Український національний рух напередодні Першої світової війни // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. – К., 1994. – Т. І. – С. 471–481.
		 13. Лось Ф. Революція 1905–1907 рр. на Україні. – К., 1955.
		 14. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007.
		 15. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012.
		 16. Машкін О.М. П.А.Століпін та Україна // Український історичний журнал. – 2012. – №2. – С. 73–97.
		 17. Наумов С. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. ХІХ ст. – лютий 1917 р.). – Харків, 2006.
		 18. Наумов С.О. Створення Революційної української партії // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 49–59.
		 19. Онопрієнко В., Щербань Т. Джерела з історії Українського наукового товариства в Києві. – К., 2008.
		 20. Передерій І. В'ячеслав Липинський як співробітник першої української щоденної газети “Рада” (1908–1914 рр.) // Український історичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 71–90.
		 21. Онопрієнко В., Щербань Т. Джерела з історії Українського наукового товариства в Києві. – К., 2008.
		 22. Передерій І. В'ячеслав Липинський як співробітник першої української щоденної газети “Рада” (1908–1914 рр.) // Український історичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 71–90.
		 23. Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського / Авторизов. пер. з англ. М.Климчука. – К., 2011.
		 24. Поліщук Ю. Століпінська аграрна реформа на Волині. – К., 1999.
		 25. Реєнт О. Україна в імперську добу (ХІХ – початок ХХ ст.). – К., 2003.
			ня хронологічної таблиці “Україна в період Першої російської революції 1905–1907 рр.”, 8 год.		

		26. Реєнт О. Український національний рух у Російській імперії та політика державної влади з “українського питання” в модерну добу // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – К., 2012. – Вип. XX. – С. 6–37. 27. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 р. – Харків, 1997. 28. Самарцев І.Г. Чорносотенці на Україні (1905–1917 рр.) // Український історичний журнал. – 1992. – №1. – С. 90–98. 29. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 30. Старовойтенко І. Євген Чикаленко: людина на тлі епохи. – К., 2009. 31. Чорний Д. По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України (кінець XIX – початок XX ст.). – Харків, 2007. 32. Шандра В. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. – К., 2005. – С. 326–339 (Генерал-губернаторство у кризовий період імперії).			
Тема 14. Модернізація українського суспільства на західноукраїнських землях на початку XX ст. 1. Український національний рух у контексті внутрішньополітичних процесів і планів реформ у конституційній Габсбурзькій монархії. Парламентська виборча реформа 1907 р. 2. Ставлення польських політичних сил у Галичині до “українського питання”. Роль польського чинника у формуванні модерної національної свідомості українців Галичини. 3. Український національний рух у пошуках ефективної моделі політичної боротьби за національно-державну незалежність. 4. Галичина як “український П’ємонт”. Взаємини між українськими діячами Галичини і Наддніпрянщини. Ідея державного суверенітету України напередодні Великої війни та пошуки союзників.	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016. 2. Аркуша О. Краківський консерватизм та проблема українсько-польських взаємин у Галичині на початку XX століття // Записки НТШ.– Львів, 2008. – Т. 256: праці Історично-філософської секції.– С. 282–315. 3. Аркуша О. Польські націонал-демократи та українське питання в Галичині на початку XX століття // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2005. – Вип. 39–40. – С. 149–202. 4. Аркуша О. Місце Львова в дискусіях про національний характер Східної Галичини на зламі XIX–XX століть // Львів: місто – суспільство – культура. Збірник наук. праць. – Львів, 2012. – Т. 8. – Част. 1: Влада і суспільство / За ред. О.Аркуші, О.Вінниченка, М.Мудрого. – С. 365–410. 5. Благий В. Структура та викладацький склад вищих шкіл Львова на початку XX ст. // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2000. – Вип. 35–36. – С. 207–220. 6. Вендланд А.-В. Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією та Росією. 1848–1915 / Пер. з нім. Х.Назаркевич, наук. ред. М.Мудрий. – Львів, 2015. 7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної	підготовка конспекту семінара - ського заняття та візуалізованої презентації, індивідуальна робота написання історичних біогра-	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	середині грудня

5. Особливості утвердження новочасної української національної свідомості на Буковині й Закарпатті на початку ХХ ст.		української нації ХІХ–ХХ століття. – К., 1996. 8. Гуйванюк М. Січовий рух у Галичині й Буковині (1900–1914). – Чернівці, 2009. 9. Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ ст. – 30-ті рр. ХХ ст.). – Івано-Франківськ, 2014. 10. Качараба С., Рожик М. Українська еміграція. Еміграційний рух зі Східної Галичини та Північної буковини у 1890–1914 рр. – Львів, 1995. 11. Качмар В. За український університет у Львові. Ідея національної вищої школи у суспільно-політичному житті галицьких українців (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). – Львів, 1999. 12. Лисяк-Рудницький І. Український національний рух напередодні Першої світової війни // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. – К., 1994. – Т. І. – С. 471–481. 13. Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації. – Львів, 2014. 14. Магочій П.-Р. Історія України: авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007. 15. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012. 16. Мисак Н. Українська інтелігенція в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття: до питання взаємовідносин із владою // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2013. – Вип. 23. – С. 493–508. 17. Мудрий М. Від Австрії до Польщі: проблема українського університету у Львові в першій чверті ХХ ст. // Lwów: miasto – społeczeństwo – kultura. Studia z dziejów Lwowa. – Kraków, 2002 / Pod red. K. Karolczaka. – S. 291–309. 18. Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації. – Львів, 2014. 19. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття. – Івано-Франківськ, 2012. 20. Реєнт О. Україна в імперську добу (ХІХ – початок ХХ ст.). – К., 2003. 21. Сухий О. Львівський університет на рубежі ХІХ–ХХ ст.: організація, школи, громадське життя // Вісник Львівського	фій українських послів в австрійському парламенті та Галицькому сеймі, 8 год.		
Тема 13. Український національний рух у Галичині на початку ХХ ст. 1. Загострення українсько-польських взаємин у Галичині на початку ХХ ст. Боротьба українських діячів за загальне виборче право та український університет. 2. Розбудова партійно-політичної структури українського суспільства. Діяльність українських політичних партій Галичини. 3. Розгортання масового українського руху, діяльності культурно-освітніх, економічних і спортивних організацій у Галичині. 4. Українське представництво в австрійському парламенті (1907–1914 рр.) та Галицькому і Буковинському крайових сеймах (1908–1914 рр.) напередодні Великої війни.	семінарське заняття, 2 год.				

		університету. Серія історична. – Львів, 2013. – Вип. 49. – С. 52–77. 22. Сарбей В. Національне відродження України. – К., 1999. – Т. 9. 23. Трофим'як Б. Гімнастично-спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга пол. XIX ст. – перша пол. XX ст.). – Тернопіль, 2001. 24. Черчович І. Професійна реалізація жінок кінця XIX – початку XX століття: на прикладі українського суспільства Галичини // Новітня доба. – Львів, 2013. – Ч. 1. – С. 7–18.			
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Семестровий підсумковий контроль є обов'язковою формою контрольної перевірки навчальних здобутків студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену (7 семестр) у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни. Навчальний курс у формі екзамену в тестовій формі оцінюється в системі дистанційного навчання <i>від 50 до 100 балів</i>, за визначеною схемою в ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (А – 90 б. і вище, В – 80 б. і вище, С – 70 б. і вище, D – 60 б і вище, E – 50 б і вище); у випадку меншої кількості балів – перездача екзамену за другим і третім талонами (терміни – визначаються деканатом).				
Вимоги до письмової роботи	Під час навчання студенти виконують індивідуальне завдання конспектування наукової монографії з історії українського національного відродження XIX – початку XX ст. (<i>8 год. у рамках самостійної роботи</i>) на вибір із запропонованих). Обсяг роботи – 10–15 сторінок листа формату А-4 (29–30 рядків на сторінку). Основна вимога до цієї роботи – творчий характер, конспект, а не банальне переписування чи копіювання. Це перевіряється на захисті, коли студент повинен у межах 5 хвилин розповісти про основний зміст обраної монографії, власні думки. Крім того, кожний студент має написати підсумкову контрольну роботу, тематика якої охоплює питання семінарських занять та є, по суті, допуском (у випадку позитивної оцінки) до екзамену.				

Семінарські заняття

Тема 1. (2 год.)	Поняття “українського XIX століття”. Імперська політика Романових і Габсбургів на українських землях
Тема 2. (4 год.)	Національно-культурне відродження (модерне націотворення) на підросійській Україні першої половини XIX ст.
Тема 3. (2 год.)	Національно-культурне відродження (модерне націотворення) в Галичині першої половини XIX ст.
Тема 4. (2 год.)	Громадська опозиція російському царизму на Наддніпрянській Україні в першій третині XIX ст.
Тема 5. (2 год.)	Кирило-Мефодіївське братство – перша українська таємна політична організація
Тема 6. (2 год.)	Україна в умовах європейської “весни народів” 1848–1849 рр.
Тема 7. (4 год.)	Український національний рух на підросійській Україні в 1850–1880-х рр.
Тема 8. (2 год.)	Український національний рух на західноукраїнських землях у 1850–1880-х рр.
Тема 9. (2 год.)	Політизація українського національного руху в австрійській Галичині (90-і рр. XIX – початок XX ст.)
Тема 10. (2 год.)	Політизація українського національного руху на Наддніпрянській Україні (90-і рр. XIX – початок XX ст.)
Тема 11. (2 год.)	Загальноросійський і польський визвольні рухи на Наддніпрянській Україні другої половини XIX ст.
Тема 12. (2 год.)	Український національний рух на Наддніпрянській Україні на початку XX ст.
Тема 13. (2 год.)	Український національний рух у Галичині на початку XX ст.

7. Політика курсу

Політика курсу “Національне відродження і формування державотворчих концепцій в Україні у XIX – на початку XX ст.” передбачає перездачу усіх невиконаних завдань унаслідок невиконання навчальної програми, зокрема серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарському занятті без документального підтвердження (довідки, виданої лікарською установою, заяви, підписаної в деканаті тощо), отримання негативної оцінки або невчасного виконання студентами індивідуальних робіт у визначений день (понеділок, 14.00 год. – 16.00 год.) має відбутися відпрацювання. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії і т. п. викладач пропонує студенту (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

Умови допуску до підсумкового контролю (екзамену)

Належне виконання:

1) змісту питань усіх планів семінарських занять (вересень – грудень). Студент повинен мати конспекти кожного семінарського заняття. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій на семінарах, що повинна доповнювати основну відповідь студента (-ки). Відповіді студентів оцінюються за п’ятибальною шкалою. Якщо студент (-ка) мав (-ла) індивідуальний графік навчання і не відвідував (-ла) семінарські заняття, то викладач оцінює підготовку семінарів на основі усного опитування (опитувань) у визначений день (дні) та перевірки конспектів;

2) виконання підсумкової письмової контрольної роботи протягом семестру, що містить питання, які розглядалися на семінарських і лекційних заняттях, включаючи тестові завдання;

3) індивідуальне завдання, що полягає в конспектуванні й захисті наукової монографії, запропонованої на вибір. Виконання цієї роботи передбачає академічну добросовісність, творчий підхід до оформлення студентом (-кою) індивідуальної роботи.

Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (екзамену) у визначені деканатом і ректоратом терміни, що заздалегідь доводяться до усіх студентів, за умови відпрацювання усіх “заборгованостей” та позитивних оцінках.

8. Рекомендована література

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / друге, перероблене видання; пер. з англ. В.Морозова. – К., 2001. – 272 с.
2. Брюейкер Р. Переобрамлений націоналізм. Статус нації та національне питання у новій Європі / перекл. з англ. О. Рябова. – Львів, 2006. – 280 с.
3. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Навчальний посібник. – Львів: Літопис, 2016.
4. Гелнер Е. Нації та націоналізм. Націоналізм / пер. з англ. Г. Касьянова. – К., 2003.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. – К.: Генеза, 1996.
6. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. – Чернівці, 1999.
7. Донік О. Україна: у складі двох імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст. – К., 2011.
8. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. – К., 2011.
9. Єкельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини XIX століття. – К., 2010.
10. Іванова Л. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (I половина XIX ст.). – К., 2007.
11. Каппелер А. Національний рух українців у Росії та Галичині: спроба порівняння // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 1. – К., 1992. – С. 104–119.
12. Кондратюк К. Портрети видатних українських митців XIX – початку XX ст. – Львів, 1995.
13. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. – К., 1994. – Т. I.
14. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – К., 2007.
15. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. – Ужгород, 2012.

16. Миллер А. “Украинский вопрос” в политике властей и русском общественном мнении (вторая половина XIX в.). – Санкт-Петербург, 2000. (2-ге вид., доповн.: Украинский вопрос в Российской империи. – К., 2013).
17. Націоналізм: Антологія. Теорії нації та націоналізму від Йогана Фіхте до Ернеста Гелнера / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – 2-ге вид. – К., 2006.
18. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття: монографія. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012.
19. Райківський І. Ідея української соборності в південно-західній Галичині (XIX – початок XX століття). – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2016. 20.
- Райківський І. Концептуальні засади українського національного відродження XIX століття // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. XII–XIII. – С. 3–14; Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XIV. – С. 3–17.
21. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К., 2003.
22. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. – Харків, 1997.
23. Рибалка І. Історія України: підр. для іст. фак. вищих навч. закладів. Ч. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків: Основа, 1997. 24.
- Сарбей В. Національне відродження України // Серія: Україна крізь віки. – К., 1999. – Т. 9.
25. Сарбей В. Національне відродження України // Україна крізь віки. У 15-ти т. – Т. 9. К. : Видавничий дім “Альтернативи”, 1999.
26. Свігленко С. Світ модерної України кінця XVIII – початку XX століття: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2007.
27. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. М. Климчука, Т. Цимбаля. – К., 2006.
28. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті). – Львів, 2003.
29. Формування української нації: історія та інтерпретації. Матеріали круглого столу істориків України (Львів – Брюховичі, 27 серпня 1993 р.). – Львів, 1995.

Викладач:

кандидат історичних наук, доцент Міщук А. І.